

REGERINGSKANSLIET

u.remissvar@regeringskansliet.se

anna.lindblom@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet "Framtidsval - karriärvägledning för individ och samhälle" från Utbildningsdepartementet.

Dnr: U2019/00243/S

Sammanfattning

Regeringskansliet har remitterat betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4) till Herrljunga kommun. I betänkandet redovisas en utredning av nuvarande studie- och yrkesvägledning samt förslag till åtgärder för att ge alla elever inom skolväsendet möjlighet att göra väl övervägda utbildnings- och yrkesval baserade goda kunskaper.

Utredningen föreslår ett paket av fem huvudsakliga åtgärder:

1. Ett förtydligande av vad vägledning är och att den kan vara både individuell och generell samt att den ska benämnas karriärvägledning.
2. Ett förtydligande av elevers tillgång till individuell karriärvägledning.
3. Tydligare krav på att individuell karriärvägledning ska erbjudas vid vissa tillfällen under elevens skolgång.
4. Förstärkning av det generella karriärvägledningsspektivet i olika skolämnen.
5. Ett nytt obligatoriskt inslag med tilldelad undervisningstid, benämnt framtidsval, ska införas i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan.

Herrljunga kommun har avvikande synpunkter i förhållande till utredningens förslag på områdena 10.2 Karriärvägledare, 10.3 Tillgång till karriärvägledning, 1.1 och 10.8 Plan för karriärvägledning, 1.1 och 10.5 Framtidsval. Herrljunga kommun tillstyrker förslagen på områdena 3.4 och 10.2 Studie och yrkesvägledning i snäv och vid bemärkelse, 1.3 och 10.9 Stärkt samverkan Arbetsförmedlingen, samt 1.7 och 10.10 Stöd av Skolverket. Betänkande lyfter fram "att det som behövs och som tiden nu är mogen för är ett antal genomgripande förändringar". Utredningen föreslår därför ett paket av fem huvudsakliga åtgärder.

Yttrande

Herrljunga kommuns synpunkter

Övergripande synpunkt - framtidsval, förbättrad måluppfyllelse och skolans nationella struktur

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
info@admin.herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

Herrljunga kommuns övergripande synpunkt kring betänkandet är att utredningen inte till fullo vägt in utredningens andra syfte, det vill säga delen om att föreslå möjliga åtgärder för att minska betydelsen av kön, social bakgrund och funktionsnedsättning vid utbildnings- och yrkesval. Herrljunga kommun anser att detta syfte bör sättas in i skolväsendets nationella kontext och ta hänsyn till Skolsveriges strukturella karaktär och nationella utmaningar istället för att snarare belysa sätt att lyfta studie- och yrkesvägledningens funktion och attraktivitet.

Herrljunga kommuns grundläggande bedömning är att fokus för att minska problem med hinder till den svenska arbetsmarknaden i första hand bör ske genom att stärka det svenska utbildningssystemet som helhet och ta bort inläsningseffekter i utbildningssystemet. OECD har vid ett flertal tillfällen identifierat problem med den svenska skolan. I rapporten "OECD Economic Surveys Sweden March 2019 OVERVIEW" påtalar OECD att likvärdigheten och resultaten i den svenska skolan behöver stärkas (jmf 2019:45). I sammanhanget innebär detta att en betydande andel av svenska elever inte får möjlighet att göra väl avvägda framtidsval eftersom de saknar behörighet till gymnasieskolan. Våren 2018 var 15,6 procent av eleverna inte behöriga till gymnasieskolan.

Skolan ska utbilda individer som ska möta dagens och morgondagens arbetsmarknad. I första hand behöver individerna kunskap och kompetens som möter arbetsmarknadens behov. I andra hand behöver utbildningssystemet möjliggöra omskolningar och vidareutbildning, vilket minskar riskerna för strukturell matchningsproblematik på arbetsmarknaden men som även möjliggör för individuella byten av karriärer. Mot bakgrund av detta bedömer Herrljunga kommun att utredningen som helhet är för snäv eftersom den inte tagit hänsyn till dessa strukturella problem. Att införa framtidsval riskerar att få motsatt effekt, då undervisningstiden behövs för att arbeta med elevernas måluppfyllelse i övriga ämnen. Herrljunga kommuns bedömning är att nuvarande elevens val gör större nytta för elever om skolan själv får disponera ämnet inom ramen för timplanen för att stärka måluppfyllelsen för varje enskild individ.

Synpunkter på till utredningens förslag

10.2 Karriärvägledare

I förslaget ingår att studie- och yrkesvägledning ska byta namn till karriärvägledning. Herrljunga kommuns bedömning är att ett namnbyte inte är nödvändigt för att stärka studie- och yrkesvägledningen och att begreppet studie- och yrkesvägledare idag är vedertaget inom den svenska skolan.

3.4 och 10.2 Studie- och yrkesvägledning i snäv och vid bemärkelse

Herrljunga kommuns bedömer däremot att begreppen studie- och yrkesvägledning i vid och snäv bemärkelse inte på samma sätt fått genomslag inom det svenska skolväsendet och att en

övergång från ”i vid och snäv bemärkelse” till generell och individuell skulle kunna bidra till att öka förståelsen för vägledningen.

10.3 Tillgång till karriärvägledning

Utredningen föreslår att bestämmelserna i skollagen om tillgång till vägledning ska tydliggöras och förstärkas. Förslaget torde stärka likvärdigheten i skolan, samtidigt som den riskerar att bli väldigt kostnadsdrivande för landets huvudmän. Som framgår av utredningen råder det redan idag brist på studie- och yrkesvägledare och en stärkt efterfrågan riskerar att driva upp kostnaderna utan att öka kvaliteten på verksamheten. Herrljunga kommun bedömer det positivt om en likvärdighet avseende tillgången på studie- och yrkesvägledning kan säkerställas. Det förutsätter dock att tillgången på studie- och yrkesvägledare säkerställs samt att förslagets kostnader täcks till fullo av staten.

1.1 och 10.8 Plan för karriärvägledning

I förslaget ingår att varje huvudman ska ha upprättat en plan för hur karriärvägledningen ska bedrivas. Bildningsnämnden i Herrljunga kommun har förvisso en plan för studie- och yrkesvägledning, men Herrljunga kommuns bedömning är att en plan för studie- och yrkesvägledning inte bör vara lagstadgad utan att framtagande av en sådan plan endast bör ske om den enskilda huvudmannen har behov av den. Att göra karriärvägledningsplaner obligatoriska riskerar att bli en administrativ påлага som inte gagnar de mindre huvudmännen i landet. Istället bör huvudmännen tillåtas disponera tiden utifrån enskilda behov.

1.1 och 10.5 Framtidsval

Herrljunga kommuns bedömning är att framtidsval inte bör införas. Det finns en risk att den minskade undervisningstiden bidrar till att sänka måluppfyllelsen i skolan nationellt. Tiden används bättre genom att den antingen bibehålls i nuvarande form alternativt att elevens val tas bort helt och andra ämnen får utökad undervisningstid. Vidare bedömer Herrljunga kommun det som olyckligt att en timplanereglerad aktivitet ska ledas av en personalkategori som det redan i dag råder brist på. Om regeringen önskar gå vidare med förslaget bör detta införas relativt långt fram i tiden så att huvudmän tillsammans med universitet och högskolor hinner utbilda fler studie- och yrkesvägledare. Att införa framtidsval utan att ha kompetens för att hantera området är inte kvalitetssäkert. Införandet i sig torde bli kostnadsdrivande eftersom att det skapar ett ökat behov av studie- och yrkesvägledare i riket och att denna brist bör leda till ökade kostnader för huvudmän och kommuner. Om införandet genomförs är det Herrljunga kommuns ståndpunkt att staten ska finansiera förslaget till fullo.

1.3 och 10.9 Stärkt samverkan Arbetsförmedlingen

Herrljunga kommun tillstyrker förslaget om att Arbetsförmedlingen åläggs att samverka med huvudmän inom skolväsendet. Herrljunga kommuns bedömning är att detta förslag om ändrad instruktion till Arbetsförmedlingen bör genomföras oavsett hur övriga delar av utredningen hanteras. Förslaget skulle innebära en reell förbättring för befintlig studie- och

yrkesvägledning. En ökad samverkan mellan skolhuvudmän och Arbetsförmedlingen bör även kunna ge andra mer generella positiva effekter, framförallt för elever som idag har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden.

1.7 och 10.10 Stöd av Skolverket

I utredningen föreslås en lagändring som innebär att Skolverket får i uppdrag att stödja huvudmännens karriärvägledning. Herrljunga kommuns tillstyrker förslaget och förordar att det genomförs oavsett hur utredningen i övrigt hanteras. Skolverket bör ges i uppdrag att stödja kommunernas studie- och yrkesvägledning. En sådan förändring skulle kunna ge betydande positiva effekter för den befintliga studie- och yrkesvägledningen i riket. Förslaget att ge Skolverket i uppdrag att stödja huvudmännens karriärvägledning är kanske det förslag som regeringen mest skyndsamt bör genomföra och följa upp innan eventuellt andra mer kostnadsdrivande förslag förverkligas.

10.11 Förändrad befattningsutbildning för rektorer

I förslaget ingår att karriärvägledning ska inkluderas i rektorernas befattningsutbildning. Herrljunga kommuns bedömning är att befattningsutbildningen i dagsläget redan är så bred som den kan vara och att den hellre bör fokusera mer på rektorn som en kommunal chef med ett statligt uppdrag. Ökad kunskap för rektorerna bör hellre ske genom det föreslagna stödet från Skolverket till huvudmäns karriärvägledning som framgår av punkt 10.10, i form av att Skolverket skulle kunna ta fram anpassat innehåll för rektorer.

I övrigt har Herrljunga kommun inte några ytterligare åsikter om innehållet i utredningen.

Erik Thaning
Utvecklingsledare